

Zápis z obhajoby disertační práce

Studentka: Radka Majerová
Datum narození: 14. 7. 1976
ID studia: 256833
Studijní program: Filologie
Studijní obor: Český jazyk
Název práce: „Lingvistika ve speciální pedagogice“
Jazyk práce: čeština
Jazyk obhajoby: čeština
Školitel: prof. PhDr. Alena Macurová, CSc.
Oponenti: prof. PhDr. Karel Šebesta, CSc.
doc. PhDr. Iva Nebeská, CSc.
Datum obhajoby: 1. 9. 2016
Místo obhajoby: UK FF, nám. J. Palacha 2, Praha 1, KJP - týmová studovna
Termín: řádný
Předseda komise: prof. PhDr. Petr Mareš, CSc.

14:30 Předseda komise prof. Mareš přivítal přítomné, představil je a zahájil obhajobu.

14:35 Školitelka prof. PhDr. Alena Macurová, CSc., seznámila přítomné se svým hodnocením doktorandčina studia a její disertační práce (na základě předloženého písemného vyjádření).

14:42 Studentka seznámila přítomné s tezemi své disertační práce. Sdělila zejména: Používá termín *language disorders*, neboť je důležité, aby terapeuti věděli, co mají rehabilitovat. Představila problematiku poruchy označované jako vývojová anartrie. Vysvětlila rozdíl mezi vývojovou dysartrií a vývojovou anartrií (etiologie obou poruch je sice stejná, ale v rovině osvojení jazyka jsou odlišnosti – u vývojové anartrie jsou sekundární dysfatické problémy). Dále studentka charakterizovala vývojovou anartrii. Způsob rehabilitace, který studentka v rámci svého doktorského projektu vytvořila a aplikovala, je založen na osvojování jazyka jako jazyka cizího (studentka používala učebnice pro neslyšící, učebnice pro cizince, realizovala čtení pomocí audiovizuálních metod, vytvářela vlastní texty). U lidí s vývojovou anartrií jde o defekt vnitřní řeči. V souvislosti s tím studentka představila model pracovní paměti: u vývojové anartrie se projevuje porucha při operacích se zvukovým obrazem slova, ale u každého jedince je tato porucha jinak rozsáhlá. Byl uveden příklad s klientem M. (Zpočátku u něho chyběl figurativní jazyk – metafory,

metonymie –, protože mu chyběl zkušenostní rámec. Časem – po terapii – byl schopen jej používat.) Bylo doloženo, že pozdní akviziční potenciál (senzitivní období pro zvládnutí jaz. L1, 5–6 let) – může být velmi vysoký, přestože je obecně predikována neúspěšnost. Kvalita osvojení L2 není dána senzitivním obdobím (8 let), ale kvalitou osvojení L1. Prostřednictvím videa byla představena rehabilitace osvojení jazyka klientem M. Terapie dysfázie tzv. grafickým modem funguje také u dětí s vývojovou dysfázií. Studentka též představila používaný software, který vytvořila (červeno-modré písmo – Vocal-Consonant Text Writer).

15:20 Oponentka doc. PhDr. Iva Nebeská, CSc., seznámila přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, podle něhož doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě a navrhuje hodnocení „prospěla“. Položila studentce tyto otázky: 1. Zda se inspirovala literaturou, která se věnuje osvojování jazyka u malých dětí. 2. Do jaké míry je slyšící, ale nemluvící dítě schopno porozumět mluvené řeči, resp. zda to jde poznat. 3. Jak vymezit termíny: *rehabilitace – terapie – edukace*.

15:30 Oponent prof. PhDr. Karel Šebesta, CSc., seznámil přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, podle něhož doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě a navrhuje hodnocení „prospěla“. Položil studentce tyto otázky: 1. Jaké je vymezení aplikované lingvistiky a lingvistiky v aplikaci. 2. Jaké je klinicko-lingvistické vzdělání logopedů a speciálních pedagogů.

15:35 Studentka reagovala na posudky oponentů a jejich otázky:
Vymezení termínů rehabilitace – terapie: Termín *rehabilitace*: schopnosti byly ztraceny a můžeme je obnovit. Zde schopnosti nikdy neexistovaly. Výraz *terapie* je tedy vhodnější. Je to však etická otázka. Výraz *terapie* lidé s postižením vnímali jako mocenský, preferovali *rehabilitaci* (R. Majerová založila Centrum jazykové rehabilitace).

Míra porozumění u takto postižených klientů – odpověď není známa (léze jsou u každého jiné).

Publikaci L. Saicové Římalové o osvojení jazyka u malých dětí R. Majerová studovala až po dopsání disertační práce. Tuto problematiku nadále studuje.

Aplikovaná lingvistika a lingvistika v aplikaci – jde spíše o aplikovanou lingvistiku (klinická lingvistika), ale je zde křehká hranice (vytvoření software by spadalo do

oblasti lingvistiky v aplikaci). Software je však rehabilitační, nejedná se např. o strojový překlad – problematika se pohybuje v intencích aplikované lingvistiky.

Klinicko-lingvistické vzdělání logopedů a speciálních pedagogů – na pedagogické fakultě není dostatečně široký lingvistický základ, spíše je třeba pracovat s bohemisty a dalšími lingvisty než s logopedy (logopedi se zabývají hlavně artikulací při produkci).

15:50 Oponenti (a školitelka) se vyjádřili k vystoupení studentky. Předseda komise prof. Mareš zahájil diskusi.

Prof. PhDr. K. Šebesta, CSc.: Jak probíhá osvojování záporu?

15:50 doc. PhDr. I. Vaňková CSc., PhD.: Otázka na figurativní jazyk: osvojují si tito lidé stejnou měrou metafory i metonymie?.

15:55 R. Majerová: Na to je třeba další výzkum. Má mnoho materiálu, ale nemůže se věnovat terapii i výzkumu zároveň.

15:56 doc. PhDr. J. Homoláč CSc.: Otázka na problematiku sebeoprav.

15:56 R. Majerová: Sebeoprav si všímá. (Příklad: mluvená a psaná podoba jazyka – klient si je vědom, že v psané podobě nemůže použít hovorovou formu).

16:00 R. Majerová představila video zachycující rehabilitaci dítěte osvojujícího si zápor.

16:05 Předseda komise ukončil samotnou obhajobu a komise zahájila neveřejné zasedání o klasifikaci obhajoby disertační práce.

16:10 Předseda komise seznámil studentku a přítomné s výsledkem obhajoby: komise hlasovala zdvižením ruky, počet členů komise 5 – přítomno členů komise 4 – kladných hlasů 4 – záporných hlasů 0. Obhajoba disertační práce byla klasifikována: prospěla.

Zapisovatelka: Hana Chuffartová

Jméno a podpis předsedy komise:

prof. PhDr. Petr Mareš, CSc.

Jméno a podpis dalšího člena komise:

DOC. PHDR. LUCIE ŠALKOVÁ
ŘÍMACOVÁ, CSc.